

La bellesa, Miró, i els infants....

Projecte de recerca-acció

a càrrec d'Enzo Catarsi

En un moment en el qual la nostra realitat existencial d'humans es presenta en totes les seves lletjors, hem observat com un “imperatiu pedagògic” allò – almenys provar d'educar en allò bonic, en la bellesa, les noves generacions. Així doncs, la idea de base d'aquest projecte, que pretén estimular els adults per educar els infant -joiosament- en el bonic, des de els primers anys de vida. L'intent en efecte, és aquell d'educar en una concepció “positiva” de la vida, d'acostar-nos al “pensament positiu” al qual ens crida aquell jove “filòsof” del segle passat que ens agrada molt citar.

I en aquesta perspectiva, “natural” ha arribat la crida a Miró i la seva pintura, al colors càlids que caracteritzen les seves obres i que proposen una visió joiosa de la vida, ajudant-nos a veure-la també de manera crítica i separats. Com ha escrit eficaçment Marco Dallari en aquest propòsit «Miró pinta la joia travessant les formes i els colors com si corres a càmera lenta. La seva és una “pintura-poesia” teixida de subtils jocs lineals i cromàtics que re-envien al món dels infants, a la innocència, a la innocència de la edat adolescent, quan tot sembla suspès en una dimensió espai-temps allunyada de les lluites i dels afers de la realitat quotidiana. Sigui en els passatges reals, sigui en aquells visibles de les finestres obertes al panorama interior, la pintura de Miró és sempre lírica: parla de joia de viure i de joia de la mirada» (Dallari, 2002, 104).

En aquesta perspectiva estem convençuts que el deure dels adults -i en particular dels professionals de l'educació- és aquell d'ajudar els infants a expressar-se lliurement, en primer lloc d'un punt de vista artístic. També per això és l'entesa d'aquest projecte fer de manera que els adults facin viure als nens de la llar d'infants i del parvulari la possibilitat de viure situacions estimulants i pensades per posar-los en condició d'expressar les seves emocions, els seus pensaments, les seves “visions” de les coses i de les persones. Els nens han de sentir-se segurs en el fet de poder representar amb els signes i les formes que volen mostrar, anant més enllà d'una simple perspectiva realista i figurativa de l'expressió gràfica i pictòrica.

Justament per això la tria ha recaigut en Miró, el qual, millor que altres, pot ensenyar amb les seves obres que el món pot ser representat amb formes i colors “múltiples” i del tot “personals”. Molts han acostat -i molts més avesat- Miró als nens, per la seva “natural” capacitat de divergència i per l'ús acostumat de la representació metafòrica, que gran part es troba també en les obres de l'artista català. Això, entre altres, es un mode per educar els nens en l'“esperit crític” i en la llibertat d'expressió.

Molt convincentment, entre altres, apareixen les paraules de Gianfranco Staccioli quan - recentment – ha escrit : «Les “obres obertes” dels nens presenten sovint intents de comunicació que utilitzen espontàniament i paral·lelismes, com apareixen en moltes obres artístiques. Si així estan les coses, hem de dir que els infants son ajudats a dibuixar l'explícit i l'implícit, el visual i el perceptiu, l'estàtic i el moviment, el realisme i el simbòlic (que és després la recerca que fan també els artistes adults) Qui dibuixa es ajudat a esdevenir “lliure” dels condicionaments i dels estereotips » (Staccioli, 2011, 12).

Objectius:

- Educar en el bonic fent viure els infants a través la visió de Miró, que dels signes i els colors fan la seva característica principal.
- Promoure una primera experiència d'educació estètica
- Promoure el pensament divergent del nen, fent-li veure com un pintor famós reproduceix la realitat amb signes molt personals i no absolutament “figuratiu”
- Conèixer i “treballar” els símbols i els colors de forma absolutament creativa
- Manipular i “farinetes” de materials, destinats al desenvolupament de la premsió fina.

Modalitat de realització:

Un recurs essencial en la realització del projecte serà constituït per l'us de Play Miró, que és un projecte – utilitzable en xarxa, també pels infants de 2 anys en amunt – de continguts interactius en la figura i l'obra de Miro. Fundant en una arquitectura modular posa a disposició tres perspectives complementàries d'aproximació a la obra del gran artista: Vídeo, activitat i “exploracions”. Play Miró contempla la possibilitat d'utilitzar de forma diferent, individualment, familiarment, escolarment. Play Miró constituirà un instrument fonamental d'aquest projecte, però que haurà de caracteritzar-se també per altres activitats i experiències oferides als infants.

Les diverses modalitats seran, òbviament, individualitzades dels diferents grups de treball. Sembla entre altres molt vàlides de treballs extrapolats directament de la experiència professional del gran artista. En efecte, per fer un exemple, els nens petits -però no nomes- pintant amb els dits, esquitxant el full amb els colors o deixant que el color diluït pugui moure's d'un lloc a l'altra. De la mateixa manera podrem demanar als nens de tancar els ulls i de pintar escoltant la seva respiració i deixant-se guiar per les seves emocions. Una vegada oberts els ulls els nens diran que representa allò que han dibuixat.

En aquesta perspectiva podem presentar una obra de Miró i demanar als nens que hi veuen i quines emocions els hi provoca. De la mateixa manera, després d'haver gaudit d'un obra de Miró, podrà ser demanat als nens de pintar els mateixos temes de l'artista, en la convicció del “condicionament positiu” que la visió dels símbols i els colors de Miró exercitaran en els nens. En

aquest cas podem pensar al cel de Miró i a aquell dels nens, o veure totes les constel·lacions i discutir-les singularment amb els nens, demanant què veuen. D'aquesta manera s'estimula la creativitat dels nens que tenen la possibilitat de pensar lliurement la modalitat de construcció de cada imatge i dels significats relatius.

Exemplificant podem pensar en una altra experiència en la qual els infants més grans poden estudiar les diverses parts dels elements que componen la visió, a partir de l'autoretrat de Miró, que hem utilitzat com imatge guia per aquest projecte. Després d'haver observat el rostre en el mirall, els nens dibuixen en el full el seu propi rostre: a continuació el mestre proposa de dibuixar els ulls, nas i boca d'altres maneres. L'autoretrat de Miró podrà ser observat, analitzat i reproduït en les maneres més diverses. Els nens podran ser convidats a dibuixar el seu propi autoretrat o fins i tot el retrat d'un dels seus companys.

De la mateixa manera, partint de l'exemple de Miró, el qual utilitzava el propi nom no només per firmar les obres, sinó també com a punt de suport de la mateixa, podríem proposar als nens més grans del parvulari que, generalment, escriuen el propi nom amb lletres de motlle, de construir una obra d'art a partir dels símbols del propi nom. En aquesta mateixa perspectiva d'utilització de les tècniques de l'artista, els nens més grans podrien ser convidats a llençar els colors en les teles suspeses en vertical, per verificar les conseqüències del goteig, amb els símbols i les formes que produeix.

Temps:

La recerca-acció serà realitzada en el curs escolar de 2011-2012. El curs de formació que acompanya la realització es realitzarà en 24 hores. L'inici es previst per dissabte 22 octubre (de 9 a 13.00h).

Es realista pensar que el projecte tindrà una durada biennal i es desenvoluparà, per tant, també en el curs escolar 2012-2013.

Resultats esperats:

Els resultats esperats es posen en relació continua amb els objectius proposats, en efecte porten a fer conèixer l'obra de Joan Miró i les potencialitats que té connectades

Al mateix temps un altre resultat és aquell de verificar la modalitat de comprensió de la pintura de Miró per part dels infants.

De la mateixa manera serà interessant verificar quant i com la proposta pictòrica de Miró influirà la modalitat expressiva dels nens.

Instrumentes de documentació:

És hipòtesi una mostra final del material produït pels infants, en el context d'un conveni que permeti il·lustrar el recorregut i reflexionar sobre la complexa experiència.

Es preveu a part, la realització d'un volum que il·lustri els resultats de tota l'experiència. De la mateixa manera que podran ser produïdes presentacions fotogràfiques i filmades relatives a les diverses activitats i fases pròpies del projecte.

Bibliografia (mínima de referència)

- Aa.Vv., *Mani in arte*, Numero especial de la revista "Scuola dell'Infanzia" (Giunti Editore), 10, 1º giugno 2011
- Dallari M., *Il linguaggio grafico pittorico nella scuola dell'infanzia*, La Nuova Italia, Firenze 1976
- Dallari M., *Pastrocchi, macchie e scarabocchi*, La Nuova Italia, Firenze 1989
- Dallari M., *L'arte come educazione sentimentale*, Arte, Bologna, 2002
- Franceschini P., *Con gli occhi di Mirò*, Artebambini, Bologna, 2008
- Geri P., *L'arte fa bene. Viaggio nei territori della creatività*, Edizioni Conoscenza, Roma, 2010
- Joan Mirò. *I miti del Mediterraneo*, (catalogo de la mostra, Pisa ottobre 2011-gennaio 2011), Giunti, Firenze, 2011
- Lubar R.-Green C., *Mirò*, Giunti (Art Dossier), Firenze, 1993
- Mirò illustratore*, a cura di Michele Tavola, Edizioni ETS, Pisa, 2009
- Mirò J., *Lavoro come giardiniere e altri scritti*, Abscondita, Milano, 2008
- Mirò J.-Pennac D., *Il giro del cielo. Dodici quadri raccontano una storia*, Salani Editore, Milano, 1994
- Staccioli G. (a cura di), *Progettare immagini*, La Nuova Italia, Firenze 1993
- Staccioli G., *Libertà va cercando.... un bambino che disegna*, in "Scuola dell'Infanzia", 10, 1º giugno 2011, pp. 10-12